

10 Episke tekster

10.2. Typer af fortællere

Præsentation

Opgaven har til formål at undersøge, hvilken sammenhæng der er mellem fortællerens aktivitet og læserens opfattelse af den episke tekst.

Herunder gengives indledningen til seks episke tekster, hvor fortællerens aktivitet er meget forskellig.

Teksterne stammer fra forskellige perioder.

Tekster

1. anonym: af "Den modige svend", folkeeventyr fra middelalderen, nedskrevet i C. Molbech: *Udvalgte Eventyr og Fortællinger, en læsebog for Folket og den barnlige Verden*, 1843.
2. Anton Nielsen: af "Hyrdedrengen", off. i samlingen *Fra Landet*, 1861.
3. Henrik Pontoppidan: af *Borgmester Hoeck og Hustru*, 1905.
4. Knud Sønderby: af *Midt i en Jazztid*, 1931.
5. Klaus Rifbjerg: af "Tanden", off. i novellesamlingen *Og andre historier*, 1957.
6. Helle Helle: af *Forestillingen om et ukompliceret liv med en mand*, 2002.

Opgaver

1. Undersøg fortællerens aktivitet i de seks tekster. Overvej bl.a.:
  - om fortælleren har adgang til nogle af personernes følelser og tanker
  - hvor godt fortælleren kender de personer, der optræder i teksten
  - om der er noget i fortællemåden og fortællerens sprogbrug, der antyder noget om fortællerens holdning til personerne

Forsøg i forlængelse heraf at indsætte de forskellige typer af fortællere i skemaet side 92 i *Dansk i grundforløbet*.

Diskuter, om man kan forestille sig andre typer af fortællere end dem, der er omtalt i *Dansk i grundforløbet*.

2. Overvej herefter, hvilke forventninger de seks indledninger skaber til stilen og indholdet i teksterne.

10 Episke tekster

Tekster

Tekst 1.

anonym: af *Den modige svend*

Der var engang en enke, som havde en eneste søn, og han var også al hendes glæde. Hver gang han gik ud af døren, var hun bange for, at han skulle komme til skade. Men drengen var rask og modig og ville helst være, hvor der var fare på færde.

De boede nær ved kirkegården, og moderen havde stor frygt for spøgteri; hun pålagde derfor sin søn, at han aldrig måtte gå ind og lege der, efter at det var blevet mørkt. Men nu fik han netop lyst til det, og gik derind hver aften for at få at vide, hvad der så kunne hænde. Derfor talte moderen med tjenestepigen om, hvordan de skulle få ham til at lade være. Og det traf sig i de dage, at de slagtede en ko. En aften, da drengen igen var gået ind på kirkegården, fandt pigens på at tage kohuden over sig, så de store horn knejsede op over hendes hoved. Og med kohuden over sig gik hun hen og stillede sig lige midt i kirkegårdsdøren.

Da drengen kom og ville ud, så han den underlige skabning, og han blev stående en tid for at vente på, at den skulle gå. Men den gik ikke. Da gik han rask hen imod den og sagde: "Med forlov at komme forbi". Men skikkelsen spærrede vejen for ham. Da greb han et gammelt træ kors, som var faldet om ved en grav, med det fór han kæk imod udyret og råbte: "Vil du gøre plads, siger jeg"! og gav det et slag på panden, så det styrtede omkuld med et højt skrig; da gik han roligt forbi og hjem til sin mor.

Tekst 2.

Anton Nielsen: af *Hyrdedrengen*

Ved sengetid titte vi ind i et fattigt Hus. Der er ikke Lys, men Maanen skinner saa klart, at vi kunne see alt, hvad vi bryde os om. Det er kun en lille Stue paa to Fag; og dog er Pladsen benyttet saa godt, at den er stor nok til Arbeidsværelse for Husmoderen, Studereværelse for hendes Herrer Sønner, naar de stave, Spiseværelse for 6 Mennesker om Dagen og Soveværelse om Natten. Selv nu, om Aftenen, naar Slagbænken er trukken ud, hvori de tre største Drengene ligge, er det dog altid en Gang af en Ankels Bredde igjennem Stuen. Der sover nu de tre smaa Knægte, Allesammen hvidhovede, blaaøjede og rødmosse, ja, endog pluskjæbede som gammeldags Englebørn.

See! Hvor den Største ligger og sparker i Dynen; han sover nok ikke, han er urolig i Sindet. "Moder", siger han, "kommer Faer ikke snart?". "Jo vist, nu kommer han strax. Sov du kun, min Dreng!" Men det er nu formeget at forlange af Hans; dertil var det alt for vigtig en Aften for ham. Thi Faderen var nemlig gaaet bort for at fæste ham som Hyrdedreng til en Gaardmand, der boede en halv Miil derfra. For Hans var jo en stor "Tamp", han var næsten 7 Aar. Derfor skulde han nu i fremtiden selv tjene Føde og Klæder, endskjøndt han ikke havde begyndt at gaa i Skole.

10 Episke tekster

Tekst 3.

Henrik Pontoppidan: af *Borgmester Hoeck og Hustru*

En lille by i Festdragt. Flag i alle Gaderne. Vimpelbehængte Skibe i Havnen. En æresport foran en stor moderne Villa i Byens Udkant. Over det hele en skærende klar Aprilhimmel, dirrende af Lys. Paa Jorden ikke en Skygge.

Et Folkeoptog var netop draget gennem Hovedgaden med en Politibetjent og fire Messingmusikanter i Spidsen paa Vej til Villaen. Et Par Køtere stod endnu midt paa Kørebanen og gøede af det –

Kort efter blev der ringet ganske sagte paa Forstueklokken i Borgmesterens tavse Hus i en af sidegaderne. En ældre Husholderske aabnede sit Vindue paa Klem og kiggede ud. Det var den lille bredhoftede Apotekerfrue, der stod derude paa Flisetrappen med en stor Buket Paaskeliljer i Haanden.

Husholdersken lod hende vente nogen Tid, før hun lukkede op. Med en stum Hilsen førte hun hende ind i Spisestuen, hvor det betroede Tyende i denne Tid daglig gav Besked til Folk, der kom for at høre til hendes syge Frues Befindende.

Tekst 4.

Knud Sønderby: af *Midt i en Jazztid*

Peter Hasvig huskede fra sin yngste Barndom, at han engang havde tabt et Stykke Mad med Honning, som faldt saadan, at Honningsiden vendte opad. Det var hændt i Spisestuen, efter at Pigen, da Aftensbordet trak lidt længe ud, havde taget ham, den store Dreng, med samt det sidste Stykke af hans Honningmad paa Armen for at bære ham i Seng. Saa var det faldet – og med *Honningsiden opad*.

Hele Familien deltog muntert, først i hans store forundrede Øjne, saa i hans Frydeskrig.

- Hvilket Under Honningsiden frelst! Næh!

For hans korte Erfaring stod det som noget usandsynligt, naturstridigt, som han her saa med sine egne Øjne, og det prentede sig i hans Barnehjerne, saa han hele sit Liv igennem huskede det med alle Udenomsenkelthederne.

Den luftige gyngende Stilling højt oppe paa Barnepigens Arm. Honningmaden dér dybt nede. Den tændte Lysekroner over Bordet. De røde tunge Vintergardiner for Vinduerne. Hans Mor og Søskende rundt om Bordet med Ansigterne drejet imod ham og Munden aabnet til begejstrede Hyl. Og længst borte hans Far med Latter om den tyggende Mund og Resten af den varme Ret paa Tallerkenen, medens de andre maatte nøjes med "mader".

Den Honningmad spiste han i Soveværelset med tavs og mystisk Ærefrygt. Aldrig var noget lignende hændet ham før ... I Virkeligheden hændte det ham heller aldrig siden.

10 Episke tekster

Tekst 5.

Klaus Rifbjerg: af *Tanden*

Jeg ved ikke rigtig, hvordan det er at være tand. Ja, jeg tænker ikke på tænder sådan i al almindelighed, men på en ganske bestemt én i undermundenen, tilfældigvis min egen. Man kan egentlig ikke tale om tanden i midten. Man har vist ikke én tand i midten i undermundenen og heller ikke i overmundenen for den sags skyld. Der må snarere være tale om to tænder i midten, og så indtræder problemet, om der er tale om den til højre eller den til venstre for midten i undermundenen. Det er noget man kan spekulere meget over, hvis man interesserer sig for korrektheden i den psykologiske detalje eller hvad man skal kalde det. En tand til én af siderne i undermundenen drejer det sig om. Nå, men det ligger lidt tungt. En dag landede en flyvemaskine. Det lyder som begyndelsen til en dum historie, for i og for sig er der jo ikke nogetsomhelst interessant i dette at en flyvemaskine lander. De lander uafbrudt nu og starter. I vore dage kan man bare stille sig op og glo, så kommer de blinkende ind med deres halelys og blinker bib og bop med deres røde og grønne lys på henholdsvis bagbords- og styrbords vinge. Kommer ind ude fra sundet eller ovre fra Avlandshagekanten, flader ud, sætter landingsstellet ned, bruger deres flaps – sikke nogen ord – og ruller farten af. Det er jo ingenting.

Tekst 6.

Helle Helle: af *Forestillingen om et ukompliceret liv med en mand*

Susanne sad i bilen og dunkede sig selv oven i hovedet. Det var lillejuleaften om morgenen. Det sneede.

Træet var pyntet. Badeværelset ordnet. Der var kun anden og mandelgaven, som manglede.

Hun havde været den første kunde i brugsen. Men da hun stod ved kassen, havde hun opdaget, at hun havde taget sin yogapose med i stedet for håndtasken, hvor pengepungen lå. Hun havde grinet af sig selv. Kassedamen havde grinet.

- God jul, havde brugsuddeleren råbt efter hende, da hun gik. – Jamen, jeg kommer tilbage efter min and, havde hun svaret.

Hun dunkede sig selv oveni én gang til for den bemærkning.

Hun lod bilen gå i tomgang ude foran døren og gik ind efter sine penge. Der var stadig stille i lejligheden. Kim sov. Han var gået sent i seng. Hun var vågnet nogle gange og havde hørt ham rumstere i køkkenet.

- Hun gik ind i stuen efter sin taske. Den lå under sofaen.

Telefonen ringede, og hun tog den. Det var Bo fra New Zealand. Han havde lånt en mobiltelefon af en bartender. Der var en masse larm i baggrunden og noget, der lød som et elektronisk spil.

De ønskede hinanden glædelig jul. Hun lagde røret fra sig og gik ind for at hente Kim.